

Bertil Strömberg

"Det svårfångade människovärdet" eller Puh och Nasse söker en Heffaklump.

"En dag när Christoffer Robin och Nalle Puh och Nasse satt och pratade tillsammans, sa Christoffer Robin i förbigående just som han svalde ner den sista munsbiten av det han åt på:

- Jag såg en Heffaklump i morse, Nasse.
- Vad hade den för sig? frågade Nasse
- Klumpade i väg bara, sa Christoffer Robin. Jag tror inte han såg mig.
- En gång såg jag en, sa Nasse, jag tror åtminstone jag gjorde det, sa han. Men det kanske var någonting annat.
- Det gjorde jag med, sa Puh och undrade mycket, hur en Heffaklump egentligen såg ut.
- Man ser dem ju inte ofta, sa Christoffer Robin i lätt ton.
- Inte nu, sa Nasse.
- Inte vid den här årstiden, sa Puh."

Ja, i stället för att börja med de rätta frågorna, övergår våra vänner Puh och Nasse till att med hela sitt skarpsinne konstruera en fälla för de svårfångade Heffaklumparna. Det leder till de mest besynnerliga förvecklingar, och till slut begriper, åtminstone Nasse, "hur enfaldig han hade varit, och han skämdes, så att han sprang direkt hem och kröp till kojs med huvudvärk".

- Det svårfångade människovärdet?
- Ja, det är rakt fram till höger, svarar Rosenbads dörrvakt. Tala med damerna vid bordet!

Det var Statens Medicinsk-Etiska Råd som till Rosenbad inbjudit till information och debatt. Debatten skulle gälla just "Det svårfångade människovärdet".

I en debattpanel sitter några sakkunniga som är knutna till rådet. De representerar rådets oenighet. På var sin sida om moderator sitter representanter får två etablissemang: å ena sidan är det (filosofi)-professorn och (läkare)författaren, starka män i sina bästa år som

finner det rimligt att anta—och inte alltför modigt att påstå—att livet ibland kan bli outhärdligt; å andra sidan jesuitpatern, en filosofisk och djupsinnig man med förstånd på lidandets mening, och så representanten för handikappade, en kvinna som tvingats dricka ur lidandets bittra kalk och som inte ens kan föreställa sig ett meningslöst liv (ett fortsatt liv förgäves).

Debatten lider mot sitt slut. En läkare, kirurg på ett av huvudstadens större sjukhus, tar till orda. Han berättar om den gamle provinsialläkaren som led av *mycket svår* reumatism och prostatabesvär. Fylld av smärta får han nu dessutom diagnosen skelettcancer. Han är helt klar och vet verkligen vad det är fråga om. Från första stund ber han om hjälp för att slippa genomlida denna sista tid. Han är dock för sjuk för att själv göra slut på sitt lidande—den värkande kroppen förmår inte ens göra bruk av en kvarglömd pillerburk på nattduksbordet. Medicinen gör allt som står i medicinens makt för att vårda i livets slutskede, men smärtan—den kommer medicinmännen inte åt. Ingenting hjälper, inte ens den tillkallade kirurgen lyckas döda smärtan. Man måste, tycks det, döda den sjuke för att göra slut på hans lidande.

Vår kirurg har aldrig tidigare, trots många år i sjukvårdens tjänst, stött på något lika klart fall av en människa som lider outhärdligt, som vet vad det handlar om, och som ingenting hellre vill än att få hjälp att dö. Han vill (naturligtvis) nu veta: Vad anser Rådets representanter att han och hans kolleger skulle ha gjort i detta läge. Vår (läkare)författare svarar att han hoppas att han i sådant läge skulle ha modet att hjälpa den gamle provinsialläkaren att uppfylla hans sista önskan. Vår kirurg konstaterar snabbt att *han* inte då hade haft det modet. Han och de övriga i vårdlaget hade åsett hur den gamle läkaren sakta plågades ihjäl under fjorton dagars tid.

Det är nu dags för det andra etablissemanget att ge sitt svar på frågan. Hon som representerar handikappade verkar besvärad och obenägen att svara: hon svarar med att konstatera att det här är en typ av fråga som hon i varje debatt förr eller senare får (finner hon det egendomligt att frågan ofta ställs till henne?) Vår filosofiska pater öppnar med chock:

- *Inför denna berättelse står jag stum!* Han förstår att han måste vinna publikens sympati innan han avger sitt grymma svar. Nu är det *hans svåra kval* som fokuseras:

- Jag måste verkligen erkänna att detta som du nu berättar är ett mycket svårt fall för oss som vill hävda människovärdets ocränkbarhet.

Han är skicklig, han har varit med förr. Han försöker med smärtlindring:

- Man kan tänka sig möjligheten att lindra smärtan även om det skulle leda till att patienten blev helt neddrogad, närmast medvetslös; det är Syftet som räknas, och Syftet skulle inte vara att döda utan att lindra, även om det skulle leda till en tidigare död.

- Vi försökte den metoden, men det gick inte, replikerar kirurgen snabbt och med påfallande torr röst. Han klargör att han funderar på om han inte borde anmäla sig och sina kolleger till socialstyrelsen för vanvård av patient:

- Under två veckors tid plågade vi ihjäl den gamle läkaren!

Stämningen på Bella Venezia är nu ganska tung. Dock, en god medmänniska yttrar sig och tröstar:

- Det var inte ni som plågade ihjäl den sjuke läkaren, det var sjukdomen!

Det går ett sus av lättnad genom rummet: förlösande, befriande ord. Just det, *det är inte vi som är ansvariga för det onda, det är sjukdomarna!*

Insikten att det trots allt är *vi* som *tillåter* sjukdomar att härja, tycks inte göra samma intryck—åtminstone inte i den här salen, och uppenbarligen inte på den ena delen av debattpanelen.